

Gondolatok egy írásról

BOGÁD ANTAL

Meglepve olvastam a Magyar Hírlap egyik november végi számában Radnóti Sándor Irodalmi dolgok című írását. Meglepve és értetlenül, mert olyasmit kér számon benne Csoóri Sándortól, aminek helyénvalósága — jó szándéka ellenére — igencsak megkérdőjelezhető. Többek között ezt írja: „Az augusztusi Magyar Fórum-beli tanulmány és következményei joggal erősítették fel az értelmiség körében Fejtő Ferenc kívánságát: Csoórinak erről bizonyonnyal el kellene mondania a véleményét. Ez az írás ugyanis valóban fordulat volt abban a társadalomlélektani értelemben, hogy véget vetett a képmutatásnak, amely — mint La Rochefoucauld-tól tudjuk — a bűn tisztelgése az erény előtt”.

Továbbá: „A sokasodó kérdésekre Csoóri végül is reflektált: október 10-én a Magyar Nemzetben Jegyzetek a kertben című írásában, valamint november 12-ei nyilatkozatában a Magyar Hírlapban. Felelete még különösebb, mint a Fejtő esetében, s kevercse a hagyományos magyarság-karakterisztika különféle elemeinek, a mesebeli ajándékot hozó, meg nem is hozó leány fufangjának, Ludas Matyi fortélyának, az illyési 'ravaszágnak'. Sajnos rossz helyen, rossz alkalomból”.

Az kétségtelen, hogy Csoóri Csurka István tanulmányával kapcsolatban nem fejtette ki bővebben a véleményét, de álláspontom szerint ennek okát kellőképpen megindokolta. Nézetem szerint Csoóri „hallgatásának” egyik legfőbb oka a két évvel ezelőtt történt eseményekben keresendő.

1990 szeptemberében éles vita bontakozott ki — amire eszmefuttatásában Radnóti is utal — a Hittelben megjelent Nappali Hold című írása miatt. A támadások hangvétele — néhány kivételtől eltekintve — jócskán túllépett a becsületstértés határán, s elsősorban nem Csoórit, hanem rágalmazóit minősítette.

De sajnos a rágalomkampány hosszútávú bajnokai minden alapot nélkülöző vádaskodásaik ellenére elérték kitűzött céljukat. Csoóri visszahúzódott a pártpolitikai köz-

lettől az irodalom sáncai mögé. Ha akad annak idején az „ellentáborból” egy hiteles hang, Konrád, Eörsi, vagy akár Radnótié, s rámutat a világméretű hamisításra, talán nem fajulnak idáig a dolgok, és nem szakad ketté a két párt törésvonalán a magyar értelmiség.

S ez a végzetes szakadás mára közéletünk elszürkülését eredményezte, s ott új igazságok, új gondolatok semmiképp sem szülehetnek. Ehelyett a kölcsönös gyanakvás métele telepedett közénk, ami a napi politikai küzdelmeknek is mértékadó közege, ahol érvek helyett sistergő indulatok csapnak össze. S ezek mellékterméke a vak gyűlölet, amelynek méregfelhői egyre nagyobb terjedelemben borítják el közéletünk egét. Bosznia az intő jel, hová vezetnek-vezethetnek a lezüllött viták.

Vajon hogyan és miképp lehetett volna Csoórinak hiteles mondatokat fogalmaznia e szellemtelen, képmutató, gyűlölettől izzó hazai közéletben?

Sajnos, sehogyan sem. A Csurka-dolgozat körül kialakult politikai vihar ennek ékes bizonyítékát adta.

Még az Irodalmi dolgok szerzője által említett Fehér Ferenc—Heller Ágnes-szerzőpáros kétségkívül kiváló elemzéséből is hiányzott egy nagyon fontos logikai láncszem. Mert a zsidó—magyar együttélésről a teljesség igénye nélkül nem lehet szólni. Ellenkező esetben a legjobb akarat, a legnemesebb szándék is holtvágányra téved.

Ezekhez az igazságokhoz azonban az eltemetett múlt mélyrétegeinek, talajgyökereinek kifordításával juthatunk csak közelebb.

Nos, én Csoóri hallgatásának indokát ezekben az ok-okozati összefüggésekben látom.

Végezetül felmerül a kérdés, mire gondolt a szerző, amikor azt állította, hogy a Magyarok Világszövetségében Csoóri Sándor elnöklete alatt baljós ideológiai centrum alakult?

Mert ezek súlyos vádak, és csak konkrét tények birtokában támaszthatók alá.

Ellenkező esetben a kétes értékű mendemondák világába utasíthatók vissza.

(Ezt az írást a Magyar Hírlap visszautasította.)